

Μουσική Κριτική

Από τον Κ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗ

Συμφωνικοί παράλληλοι

ΕΛΑΦΝΙΚΟ ταξίδι στη μακρινή Απω Ανατολή και συγκεκριμένα στις εξωτικές χώρες του κόλπου του Σιάμ, ανέστειλε την παρουσίαση δύο σημαντικών μουσικών γεγονότων. **Της 2ης συναυλίας του Μιλτ. Καρύδη** με την ΚΟΑ και της συναυλίας του **Βυρ. Φιδετζή με τη συμφωνική ορχήστρα και τη χορωδία της ΕΡΑ.**

Σαν εναρκτήριο έργο του προγράμματός του, ο Μ. Καρύδης ενέγραψε τη συμφωνική εικόνα **«Tropic» του Γιάνν. Ιωαννίδη,** ένα σαφές καλογραμμένο έργο, που, όπως έχω ξαναγράψει, επιδιώκει με μια νεοεμπρεσιονιστική τεχνική, την ατμοσφαιρική απεικόνιση της αποπνικτικής υγρότητας που επικρατεί σε ένα τροπικό δάσος. Η ορχήστρα, ρυθμισμένη κατάλληλα, διατήρησε τις αναλογίες επιφανειών και όγκων, με μια στασιμότητα, θα έλεγα, ιδεατής κίνησης, που θύμιζε την ακινησία των πλασμάτων που ελλοχεύουν στα στάσιμα ατμίζοντα νερά.

★ **Τα κοντσέρτα για πνευστά του Μότσαρτ,** αν και χρονολογικώς ανήκουν στην πρώιμη εποχή της δημιουργίας του συνθέτη, εντούτοις δεν υπολείπονται σε αξία των άλλων μεταγενέστερων κοντσέρτων του. Αντίθετα θεωρούνται ισάξια των τελευταίων κοντσέρτων του για πιάνο και οπωσδήποτε σημαντικότερα των κοντσέρτων του για βιολί. Ο Μότσαρτ, όπως και ο ίδιος ομολογούσε, αντιπαθούσε, για λόγους ανεξακρίβωτους, το φλάουτο και την άρπα. Αυτό όμως δεν τον εμπόδισε να γράψει τέσσερα θαυμάσια κοντσέρτα για φλάουτο, μεταξύ των οποίων και το Κοντσέρτο σε ρε μείζονα, που παρουσίασε η **Ιρένα Γκραφενάουερ.** Η Γουγκοσλάβα αυτή αριστοτέχνιδα του φλάουτου διακατέχεται από μια μοψοτεχνική αντίληψη ήχου, που συμφωνεί απολύτως με την ακουσματική ιδιαιτερότητα του ευγενικού της οργάνου. Ο ήχος της σαφέστατος, κρυστάλλινης διαύγειας, αφήνει να διακρίνονται και οι πιο παραμικρές λεπτομέρειες των μελωδικών γραμμών: Μια υψηλού επιπέδου τεχνική, συνεπικουρούμενη από μια τεράστια και πειθαρχημένη αναπνοή, βοηθά στις διαμορφώσεις του ήχου, στις ποικιλίες δηλ. των εκφράσεών της, που είναι όλες ένα θαύμα χάριτος, ομορφιάς και ευγένειας. Η ορχήστρα συνόδευσε την καλλιτέχνιδα κατά τρόπο ιδανικό. Δεν θυμάμαι να την έχω ξανακούσει να αποδίδει με τόση ακρίβεια τις ενδείξεις του piano και του pianissimo, χωρίς να σκιάζει τις γραμμές του σολίστα και ταυτόχρονα να αναδεικνύει με τρόπο τόσο σαφή και την ουσιαστικότητα του ρόλου της, όπως είχε αρχίσει να διαμορφώνεται στο φωτεινό πνεύμα του τρισευγενικού «Κύκνου του Ζάλτσμπουργκ».

★ **Ο Μπέλα Μπάρτοκ** με το προκλητικό του έργο **«Κοντσέρτο για ορχήστρα»** δυναμίτισε συνειδητά τα καθιερωμένα πλαίσια ύφους και τεχνικής της συμφωνικής ορχήστρας και εξακόντισε τις ενυπάρχουσες δυνατότητές της στα πλέον ακραία σημεία. Οι ασυνήθιστες δυσκολίες γραφής του «Κοντσέρτου για ορχήστρα» δίνουν την ευκαιρία στις ορχήστρες να επιδείξουν ιδιαίτερες ικανότητες δημιουργίας ομαδικού ήχου, όπου οι λεπτομέρειες νεοφανών σχεδιασμών κρατούν σε διαρκή εγρήγορση τον ακροατή. Θα μπορούσε κανείς να πιστέψει ότι σ' αυτή τη φόρμα ορχηστρικής δεξιοτεχνίας, επικρατεί το δόγμα **«ο ήχος για τον ήχο και η τεχνική για την τεχνική».** Και όμως, η μεγαλοφυΐα του συνθέτη συγκερέννουσα τα πλέον ανόμοια στοιχεία, κατορθώνει να πλάσει ένα τεχνολογικό αριστούργημα, δονούμενο από ιδέες και διαθέσεις.

Ο **Μ. Καρύδης** μετέτρεψε και πάλι την **ΚΟΑ** σ' ένα χυμώδες, πάλλον συμφωνικό σώμα, όπου ο συνεκτικός και μεστός λόγος της, συνάρπαζε με τα υψηλής ποιότητας ρητορικά της σχήματα. Ηταν ένα παιχνίδι ευχάριστων πνοών, ένα συνεχές μεθύσι μελωδίας και ρυθμού, μια συνεχής ηχητική ακροβασία, που το ενθουσιαστικό στοιχείο διασκόρπιζε μια έντονη αίσθηση σφρίγους και νεανικότητας.

★ Η απόφαση του **Βυρ. Φιδετζή** να παρουσιάσει με τη **συμφωνική ορχήστρα και τη χορωδία της ΕΡΑ την 9η συμφωνία και το «Τε Ντέουμ» του Αντον Μπρούκνερ,** ήταν πράξη μουσικού ηρωισμού.

Ρισκάροντας θαρραλέα τις οποιεσδήποτε επιπτώσεις, συνέβαλε σημαντικότατα στις προσπάθειες ανανέωσης του συμφωνικού ρεπερτορίου, φέρνοντας ορχήστρα και κοινό κοντά σ' έναν από τους πιο πολυσυζητημένους και αινιγματικούς μεταρομαντικούς συνθέτες.

Θα μπορούσα να πω ότι στον τόπο μας ο **Αντ. Μπρούκνερ** είναι σχεδόν άγνωστος.

Η ιδιότυπη ομιχλώδης ψυχοσυστασία του, η στρυφνότητα του μουσικού του λόγου, το συνταρασσόμενο γενικά από μεταφυσικές αγωνίες πνεύμα του, όπου τακτικά γίνεται πεδίο μάχης κόσμου και ουρανού, εμπλέκουν τα όρια παγερότητας και ευαισθησίας. Μια συγκεχυμένη διαχωριστική γραμμή ενός γριφώδους ρητορικού λόγου που θαμπώνει ως κατασκευή και σαστίζει ως περιεχόμενο την ηλιοχαρή μεσογειακή αντίληψη.

Το παράτολμο εγχείρημα του Β. Φιδετζή και των συγκροτημάτων της ΕΡΑ, στέφθηκε από επιτυχία. Δεν στέκομαι σε λεπτομέρειες. Εξετάζω τις διαστάσεις και την ωφελιμότητα του εγχειρήματος και αυτό επαινώ. **Τόσο η ορχήστρα όσο και η θαυμάσια χορωδία** που δίδαξε ο επίσης θαυμάσιος μαέστρος **Ντεγιάν Σάβιτς** συνάρπασαν το ακροατήριο με την πρωτοτυπία και την ειλικρίνεια της δουλειάς τους. Η διεύθυνση του 1ου προγράμματος της ΕΡΑ πρέπει να 'ναι υπερήφανη για το έργο που επιτελεί. Αλλά εκεί που διαφωνώ πλήρως με τον Βυρ. Φιδετζή είναι στην επιλογή των σολίστ του «Τε Ντέουμ». Η **Μ. Κριλοβίτσι,** ούτε ως τα μπεραμέντο ούτε ως τίμπρο φωνής, ενδείκνυται για ρόλους ορατοριακής υψιφώνου, που τα χαρακτηριστικά της πρέπει να είναι η αιθέρια φωνητική υφή, η νεανικότητα, θα έλεγα η αγγελικότητα. Η εξαίσια **Μαρ. Χατζιάνο** δεν κατόρθωσε παρ' όλες τις ικανότητές της να μην καταποντισθεί σ' ένα ρόλο που μάλλον θα 'πρεπε να τραγουδήσει contralto. Δεν την άκουσα ούτε μια στιγμή. Αντίθετα, ο **Γ. Παπάς** ακούστηκε μερικές φορές, χωρίς όμως να κατορθώσει να δημιουργήσει μια σαφή εικόνα του ρόλου του. Ο μόνος που είχε ουσιαστικό σολιστικό ρόλο ήταν ο **τενόρος Π. Ράπτης,** που τραγούδησε με σοβαρότητα και μέσα στα πλαίσια του ορατοριακού ύφους.

Ετσι η σημαντική δουλειά των σολίστ καταστράφηκε από ένα παράταιρο, αφορμάριστο και φωνητικά προβληματικό κουαρτέτο. Κάτι που δεν θα 'πρεπε να είχε δεχθεί ο Β. Φιδετζής, γιατί σημάδεψε τελείως άδικα την όμορφη κατά τα άλλα δουλειά του.